

KIRUNA KOMMUN

Bilaga 3

Nedlagda deponier

Innehåll

1	BAKGRUND	4
2	INDUSTRIDEPONIER.....	5
3	DEPONIN KASEN	6
4	DEPONIN VID BRANDSTATIONEN	6
5	DEPONIN VID LOKSTALLET	6
6	JUKKASJÄRVI DEPONI	7

1 Bakgrund

Historiskt sett i Sverige har varje gård tagit hand om sitt eget avfall och bränt/gravt ned detta. Det har även förekommit att avfall lagts på sjöisar för att på så sätt kvittblivas på våren. När bebyggelsen börjat förtätas har man oftast börjat samla avfallet på ett gemensamt ställe, en bytipp. Detta har med tiden blivit det vanligaste fenomenet. På tippet har avfallsförbränning ofta förekommit, vilket medfört att tipparna på grund av behovet av släckvatten placerats i närheten av vattendrag eller på myrmark. En ytterligare anledning till detta kan vara att myrmarker ofta ansetts ha mindre bruksvärde än andra markområden. Med nya tider har strängare krav på avfallshanteringen medfört att tippningen av olika avfallslag upphört samt att äldre tippor, vilka numera benämns deponier, har slutat användas. Deponier som upphör efter 16 juli 2001 ska avslutas av verksamhetsutövaren, vilket bl.a. innebär krav på sluttäckning för att förhindra vatteninträngning, och därmed i möjligaste mån förhindra utlakning av olika ämnen som kan vara skadliga för hälsa och miljö.

I Kiruna har deponier funnits i de flesta byar. I den östra kommundelen har nästan varje by haft en egen tipp, i vilken i princip allt förekommande avfall har deponerats. I sammanhanget är det värt att betänka att avfallsmängderna och framför allt fraktionen med farligt avfall var väsentligt mindre. Antalet tippor reducerades under 1970-talet, då den kommunala renhållningen successivt utökades till byarna. Ett antal deponier upphörde under andra halvan av 70-talet och några fick endast ta emot grovavfall. De större byarna behöll sina deponier och fick under ett antal år ta emot hushållsavfall från grannbyarna, tills hushållsavfallet började köras till Kiruna under 1980-talets andra hälft.

Under 90-talets slut upphörde även deponeringen av grovavfall i den östra kommundelen, förutom slamlagunerna för avloppsslam i Vittangi, Masugnsbyn, Lainio, Övre Soppero, Karesuando och Saivomuotka. En sammanställning från renhållningen, daterad 1997, ger information om att nio deponier och sex slamlaguner var i drift. Idag är endast Kiruna deponi samt slamlagunerna i drift.

I fjällområdet, Abisko, Björkliden, Vassijaure och Riksgränsen har större deponier funnits innan vägen byggdes. Dessa hade i slutet på 70-talet brännugnar för kvittblivande av den brännbara fraktionen. I samband med vägens öppnande från 1981 infördes avfallshämtning i fjällen och deponierna stängdes. Vissa av deponierna längs malmbanan kan väntas innehålla avfall av högre farlighetsklass, då det funnits järnvägsrelaterad verksamhet med bl.a. transformatorstationer i Torneträsk, Abisko och Vassijaure samt lokstallar i Abisko.

Nedlagda deponier finns således idag i flertalet av Kirunas byar. De äldre s.k. ”bytipparna” är inte så omfattande att de bedöms utgöra någon större risk för hälsa och miljö. De största förmodas vara Övre Soppero, Karesuando, Vittangi och Svappavaara. Dessa är också bland de deponier som varit öppna längst. Kiruna kommun har som ambition att ytterligare inventera samt klargöra riskerna som är knutna till dessa äldre deponier.

Miljökontoret upprättade en lista år 1997 med koordinater över de gamla deponierna. Ett lokalt koordinatsystem användes, vilket medfört svårigheter att översätta till ett modernt koordinatsystem. Det finns behov av att mäta in de gamla deponierna igen för att säkerställa att man i framtiden har koll på var dessa är belägna.

Deponierna i Kiruna centrum har genomgått en översiktlig inventering enligt steg ett i Naturvårdsverkets modell för inventering av förorenade områden. En av dessa, Kasen, anses behöva ytterligare inventering för att klargöra eventuella förekomster av markföroreningar.

I Kiruna stad finns ett antal äldre deponier som inte längre är i drift. Dessa är framför allt SJ:s gamla deponi vid Lokstallet, samt den s.k. Kasen, Kirunas gamla kommunala deponi. Denna stängdes 1966 då den nuvarande deponin vid Kurravaaravägen togs i drift.

2 Industrideponier

LKAB, som är den största verksamheten i kommunen och som funnits på plats sedan staden grundades, har haft olika deponier på sitt industriområde. Deponiernas innehåll speglar verksamheten och innehåller uttjanta maskindelar, metallskrot, samt övrigt verksamhetsavfall från industrin. Gråbergsdeponierna, de s.k. pallarna, beskrivs ej närmare här.

Industrideponier har funnits vid Kirunavaara och Svappavaara. Eventuellt också vid Tuolluvaara. Den största deponin är sannolikt belägen bakom Kirunavaara, vid utgången av väg 43 och det s.k. Sydvästra området, där malm idag utvinns från gamla gråbergspallar. Här finns enligt muntliga uppgifter från pensionerade gruvarbetare allehanda verksamhetsavfall och järnskrot, utrangerade fordon, maskindelar, elskrot m.m. På dessa platser kan markföroreningar förekomma, dock inte inom något område med känslig markanvändning då samtliga deponier är belägna inom industriområden. LKAB har idag ingen deponering av verksamhetsavfall, då detta mellanlagras för omhändertagande av avfallsentreprenör. Det brännbara förs till Kiruna avfallsanläggning och bränns i värmeverket. Farligt avfall tas omhand av avfallsentreprenör.

3 Deponin Kasen

Deponins läge, beskrivning och fastighetsbeteckning

Deponin Kasen är belägen vid rondellen Lombololeden/Österleden, inom tätbebyggt område och i omedelbar närhet till villaområdet Lombolo. Kasen ligger inom fastigheten Lombolo 12:1.

Uppgift om vad som deponerats

Kasen har varit Kirunas kommunala deponi från femtiotalet till stängning 1966. Uppgifterna om ålder går isär, men det är troligt att avfall började avlämnas innan femtiotalet. Huvudsakligen har här deponerats osorterat hushållsavfall, aska, byggmaterial samt allehanda skrotavfall ex. bilar. Söförorening har förekommit på området och askan har blivit kvar i deponin. Under femtiotalet samt tidigt sextiotalet har troligen avloppsslam deponerats. Deponins storlek uppskattas till ca 300 000 m³.

Risk för olägenheter för människors hälsa eller miljön

Det kan förväntas att både rivningsavfall, bilsrot samt avfall från tillverkningsindustri deponerats på platsen. Sannolikt kan det förekomma tungmetaller och vissa organiska miljögifter, ex. PCB, i deponin. Föroreningsläckage kan antas förekomma över tid, men inte i någon omfattning som medför risk för olägenhet eller hälsorisk med hänsyn till markanvändningen. Med hänsyn till detta är efterbehandlingsåtgärder inte att anse som nödvändiga i dagsläget. Om däremot markanvändningen i närheten avses förändras anser Miljökontoret att en ytterligare utredning är befogad.

4 Deponin vid brandstationen

Deponin vid brandstationen är Kirunas äldsta tipp. Den går bakåt i tiden till den tidiga bebyggelsen vid Bolagsområdet, vilket betyder att avfall kan ha lämnats där från 1920-talet. Vid ett gångvägsbygge under senare år kom gamla plåtrester och äldre vinflaskor fram ur marken. På grund av avfallets ålder och den ringa omfattningen, antas inte denna äldre tipp utgöra någon miljörisk i dagsläget.

5 Deponin vid Lokstallet

Deponins läge, beskrivning och fastighetsbeteckning

Vid väg E-10, fastighetsbeteckning Jukkasjärvi Bandel 100:15.

Uppgifter om vad som deponerats

Deponin har främst utnyttjats av SJ som haft lok- och vagnsverkstad vid

Lokstallet. Även hushållsavfall har troligtvis förekommit. Det är troligt att det förekommer oljor, oljerester samt tungmetaller från verkstadsavfallet, ex. gamla transformator delar, oljetrasor, metallskrot, elskrot m.m. inom området. Deponin stängdes 1967.

Risk för olägenheter för människors hälsa och miljön

Deponins storlek har uppskattats till 7 000 m², och djupet har i Projekt Kirunas järnvägsutredning antagits vara tre meter. Detta medför en volym på 21 000 m³ förorenade massor. Utredningen uppskattade att 75 % av området hade föroreningshalter överskridande gränsvärdet för Känslig markanvändning, och 25 % överskridande Mindre känslig markanvändning. Detta betyder att marken bör saneras om området skall användas för bebyggelse. Sammantaget anses lokstallsdeponin utgöra en som mest måttlig risk för miljö och hälsa sett till nuvarande markanvändning, och åtgärder är endast nödvändiga om markanvändningen skall förändras.

6 Jukkasjärvi deponi

Jukkasjärvitippen är en relativt stor tipp. Mycket består av schaktmassor men allt hushållsavfall från området har hamnat här i perioder. I Jukkasjärvi har det inte funnits någon större tillverkningsindustri men äldre uppgifter säger att spillolja kan ha deponerats i olika omgångar samt att oljeavskiljarslam har tömts på deponin. Också gamla bilar och motorcyklar ska finnas i tippen.

Jukkasjärvi gamla deponi ligger numera inom vattenskyddsområde.